

Дмитро Бурім

ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ТОВАРИСТВА ПРИ УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВОМУ ІНСТИТУТІ В БЕРЛІНІ: ПРОТОКОЛИ ЗАСІДАнь УПРАВИ ТОВАРИСТВА

У публікації розглядається діяльність Українського академічного товариства при Українському науковому інституті в Берліні у 1928–1932 роках, а також джерела до історії діяльності Товариства. В додатках подано протоколи засідань Управи Українського академічного товариства, які зберігаються в фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України в місті Києві.

Ключові слова: Українська еміграція в Німеччині, українські студентські об'єднання, Українське академічне товариство при Українському науковому інституті в Берліні, Центральный державный архив вищих органів влади та управління України в місті Києві.

У міжвоєнний період у Німеччині сконцентрувались не тільки українські політичні, а й потужні інтелектуальні сили – інтелігенція, вчені, діячі культури та студіююча молодь. Вони були об'єднані у допомогові, професійні, студентські, наукові, громадсько-політичні організації й товариства¹.

У 1920-ті – 1930-ті роки українські студенти навчались у багатьох вищих навчальних закладах Німеччини: Університет Фрідріха Вільгельма в Берліні, Вища технічна школа в Берліні, Вища торговельна школа в Берліні, Вища сільськогосподарська школа в Берліні, Вища ветеринарна школа в Берліні, Вища технічна школа в Данцигу, Університет Альберта в Кенігсберзі, Університет міста Геттінгена, Університет міста Кіля, Університет міста Лейпцига, Університет міста Тюбінгена та інші вищі навчальні заклади. У багатьох університетах, де студіювали українці, були засновані та активно діяли українські студентські осередки: Союз українських студентів «Основа» в Данцигу, Товариство українських студентів «Чорноморе» в Данцигу, Гурток студентів українців при Університеті в Берліні, Спілка студентів-українців в Німеччині в Берліні, Товариство «Основа» в Берліні, Об'єднання агрономів, лісовиків та ветеринарів в Німеччині в Берліні, Комітет студентів українців з Зеленого Клину в Берліні, Товариство студентів українців при Університеті Альберта в Кенігсберзі тощо. У середині 1920-х років українські студентські товариства, що діяли на території Німеччини, були об'єднані в Союз Українських Студентських Організацій в Німеччині (згодом Союз Українських Студентських Організацій в Німеччині та Вільному Місті Данцигу), який в свою чергу входив до складу Центрального союзу українського студентства в Празі (ЦЕСУС)².

1928 року при Українському науковому інституті в Берліні було утворено «Українське академічне товариство», до складу якого належали як стипендіати Інституту, так і його співробітники (дійсні та надзвичайні члени)³. Члени Товариства проводи-

---

© Бурім Дмитро Васильович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, учений секретар Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

ли науково-дослідну, організаційну та науково-інформаційну діяльність. На посаді голови Українського академічного товариства працювали Домет Оляничин, Михайло Антонович та Михайло Демкович-Добрянський. Членами Українського академічного товариства при Українському науковому інституті в Берліні були: отець, доктор Петро Вергун; інженер, доктор Сергій Володимирів; др. Микола Гнатишак; доктор Василь Кучабський; доктор Ігор Лоський; доктор Домет Оляничин; інженер Павло Галян; інженер Данило Скоропадський; інженер Ераст Яковенко; Марина Антонович; Михайло Антонович; Микола Дельвіг; Михайло Демкович-Добрянський; Павло Дмитренко; Нестор Іванина; Ростислав Каплинський; Василь Кужім; Борис Кучерявенко; Віктор Лебідь-Юрчик; Микола Піонтковський; Володимир Стахів; Климентій Чайка; А. Машків; доктор Борис Крупницький; Драбатий; професор, доктор Іван Мірчук; професор, доктор Володимир Залозецький та інші.⁴

У Статуті Українського академічного товариства при Українському науковому Інституті в Берліні були визначені такі цілі Товариства: «Академічне Товариство» є з партійно-політичного боку аполітичне, себто гуртує членів різних політичних переконань. Воно має ціль: 1) допомагати своїм членам в справі їхніх наукових студій та заохочувати їх, щоби ці студії були як найбільше інтенсивні; 2) впливати на своїх членів, щоби вони точно і сумлінно виконували свої обов'язки супроти Інституту; 3) влаштовувати наукові реферати і наукові вправи з метою підготовки членів до завдань державного будівництва України; 4) скріплювати дружню співпрацю поміж студентами і абсолювентами високих шкіл з одного боку, а Інститутом з другого і старатися згуртувати біля Інституту найбільш працьовитий, духовно найцінніший елемент з посеред абсолювентів і студентів; 5) заступати перед Інститутом станові інтереси своїх членів»⁵.

Члени Українського академічного товариства при Українському науковому інституті в Берліні виступали з науковими доповідями та рефератами. На засіданнях Товариства з лекціями та науковими доповідями виступали також і запрошені відомі українські вчені та громадські діячі. Протягом існування Товариства були влаштовані такі наукові виклади та урочисті заходи: доктор Д. Оляничин: «Українське повстання 1648 року – епохальна подія в історії Східної Європи» (17 листопада 1928 р.); інженер О. Бать: «Польський травневий переворот в історичній перспективі» (5 грудня 1928 р.); доктор Д. Оляничин: «Поняття імперіалізму» (7 лютого 1929 р.); М. Мілько: «Фінансові взаємовідносини між УСРР та РСФСР» (18 лютого 1929 р.); професор Д. Антонович: «Що таке український стиль» (24 лютого 1929 р.); доктор М. Гнатишак: «Театр в Берліні» (28 лютого 1929 р.); З. Пеленський: «Підстави зовнішньої політики й Українська державність» (4 березня 1929 р.); Академія з нагоди роковин Тараса Шевченка (15 березня 1929 р.); доктор З. Кузеля: «Гайка» (8 квітня 1929 р.); доктор К. Чехович: «Католицька філософія» (15 квітня 1929 р.); професор В. Щербаківський: «Значення дрібних явищ в житті народу» (19 квітня 1929 р.); П. Ісаїв: «Ідеологія Українського Пласту» (22 квітня 1929 р.); доктор М. Гнатишак: «Війна в літературі» (13 травня 1929 р.); Святочна Академія з нагоди роковин Івана Франка (25 травня 1929 р.); Р. Лісовський: «Життя і творчість українського графіка Ю. І. Нарбути» (5 червня 1929 р.); доктор Н. Ніжанківський: «Як маємо плекати музичну культуру» (20 червня 1929 р.); доктор Стасів: «Світло і теорія квантів» (2 липня 1929 р.); Жалібні Сходини з нагоди смерті Є. Х. Чикаленка (15 липня 1929 р.); інженер О. Бать: «Завдання української політики на Південному Сході» (28 липня 1929 р.); приват доцент Р. Слюсаренко: «Українська територія за античної доби» (11 серпня 1929 р.); професор В. Щербаківський: «Міжнародний конгрес в Лунді» (17 серпня 1929 р.); доктор І. Лоський: «До історії української політичної думки на Правобережжі» (22 листопада 1929 р.); професор К. Лоський: «Становище жінки в античному Римі» (30 листопада 1929 р.); інженер М. Мілько: «Спроба аналізу плану Юнга з точки погляду вірителів і довжників» (20 грудня 1929 р.); доктор З. Кузеля: «Коляди і колядки» (9 січня 1930 р.); доктор І. Лоський: «Спомини про битву під Крутами» (22 січня 1930 р.); доктор К. Чехович: «Ян Бодуен де Куртене» (30 січня 1930 р.); М. Антонович: «Культ Мітри» (6 лютого 1930 р.); інженер В. Чужак: «Но-

вчасні парово-електричні машини» (13 лютого 1930 р.); Академія з нагоди роковин Тараса Шевченка (23 березня 1930 р.); доктор Д. Оляничин: «Українство в освітленні ідеології демократично-соціалістичної та гетьманської» (24 травня 1930 р.); М. Гоцій: «Довкола гіпотези про арабське (мусульманське) походження Аскольда і Діра» (3 червня 1930 р.); інженер П. Галян, «Землеупорядження та проблеми його на Україні» (17 червня 1930 р.); сенатор, доктор А. Марголін: «Державний устрій Сполучених Штатів» (8 серпня 1930 р.); В. Стахів: «Розвій української національної думки» (30 грудня 1930 р.); М. Демкович-Добрянський: «Поняття нації» (9 грудня 1930 р.); Академія з нагоди 30-літнього ювілею громадської і наукової діяльності доктора Зенона Кузеля (15 січня 1931 р.); М. Антонович: «З нагоди статті доктора Мирона Кордуби в Літературно-Науковому Вістнику» (3 лютого 1931 р.); Шевченківська Академія (1 травня 1931 р.); А. Машков: «Суть модерного малярства» (21 травня 1931 р.); інженер М. Петрівський, «З побуту в Радянському Союзі» (2 червня 1931 р.); доктор Б. Крупницький: «Нова теорія феодалізму» (9 червня 1931 р.); доктор О. Кандиба: «Українська мальована кераміка неолітичної доби» (15 червня 1931 р.); М. Гоцій: «Українські невідомі в Полудневій Європі» (20 липня 1931 р.)⁶.

Документи і матеріали, які висвітлюють діяльність Українського академічного товариства при Українському науковому інституті в Берліні, зберігаються в фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України в місті Києві: Фонд 4158, Український науковий інститут в Берліні. Опис 4. Українське академічне товариство при Українському науковому інституті в Берліні. 1928–1932 рр. Це установчі документи Українського академічного товариства, протоколи засідань Управи Товариства, списки його членів, повідомлення про Загальні збори Товариства та виклади лекцій, заяви різних осіб про прийняття до складу Товариства, журнал реєстрації лекцій, листування, фінансові документи тощо⁷.

У додатках подано чотирнадцять протоколів засідань Управи Українського академічного товариства при Українському науковому інституті в Берліні, а також один протокол Звичайних загальних зборів Українського академічного товариства⁸. Документи публікуються мовою оригіналу. Тогочасний правопис збережено.

ДОКУМЕНТИ:

1.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 14 березня о 12 годині на Französischestraße Ecke Friedrichstraße.

Присутні: голова, заступник голови.

Порядок дня:

- 1) Справа Шевченківської Академії.
- 2) Ріжне.

1) Встановлено, що Шевченківська Академія має відбутися 28. березня о 7 годині вечора в салі Українського Наукового Інституту. На програмі виклади професора доктора Мірчука, доктора Кузеля та доктора Гнатишака.

2) Вирішено вислати до Кураторії прохання о стипендії для члена Товариства Н. Іванини.

Доктор Д. Оляничин (підпис)
Голова

М. Антонович (підпис)
Секретар

Провірено дня 3. V. 1930
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

М. Дельвіг (підпис)

ЦДАВО України – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 2. Рукопис. Оригінал.

2.

Протокол Звичайних Загальних Зборів Українського Академічного Товариства,
які відбулися в помешканні Українського Наукового Інституту
дня 6 травня о сьомій годині вечора.

Ліста присутніх в Архіві Товариства.

Порядок дня:

- 1) Відчитання протоколу.
- 2) Звіт з діяльності Управи та Ревізійної Комісії.
- 3) Вибори нової Управи та Ревізійної Комісії.
- 4) Ріжне.

Перед відкриттям Зборів голова запропонував присутнім висловити співчуття засудженим в процесі Союзу Визволення України в Харкові, що й прийнято одногосно.

1) Відчитано та ухвалено протокол попередніх сходин.

2) Відчитано звіти голови, секретаря, викладового референта та скарбника. Звіт голови (разом з співчуттям до процесу СВУ знаходиться в Архіві Товариства)

«Дотеперішня Управа Товариства в складі доктор Д. Оляничин – голова, доктор М. Гнатишак – заступник голови, канд. філ. Н. Іванина – скарбник, студ. філ. М. Антонович), вибрана минулими Зборами 14. XI. 1929 р., відбула 5 засідань, на яких обговорювались до виконання біжучі справи Товариства, про що свідчать її протоколи. Через від'їзд секретаря на ферії обов'язки його виконував до 28. IV. доктор М. Гнатишак, а після згаданого дня до приїзду першого до Берліна Н. Іванина. До Товариства вступили доктор С. Володимирів і студ. техн. Дельвіг, яких Управа прийняла в члени 21. II. 1930 р. Через від'їзд із Берліна членами Товариства не рахуються О. Бать і М. Шевченко згідно з § 3 А. На разі всіх членів Товариство має 19. Окрім засідань Управи і тих привітів, які Управа Товариства надсилала особам, зв'язаним з Інститутом, з нагоди Різдвяних новорічних і великодніх свят, діяльність Управи позначилася найбільше в викладах, яких 1929/1930 шкільний рік відбулося 8, про що перекаже звіт викладового референта. Із них репрезентаційний характер для Товариства носили: реферат д-ра Кузеля про Коляди і Колядки, при співучасті церковного хору (9. I. 1930); сходи, присвячені 12. річниці бою під Крутами (22. I. 1930) та Шевченківська Академія (28. III. 1930). На цей літній семестр 1930 р. перенесено прочитання деяких рефератів (прим. п. Гоція, доктора Оляничина, інж. Гаяна).

Окрім викладів, відбувався при невеличкому числі присутніх курс німецької мови доктора К. Близнюка, за що Управа перед зборами ще раз йому прилюдно дякує.

Товариство приймало ініціативну участь в протесті проти арештів більшовиками українських діячів, як С. Єфремова, В. Чехівського й інших. При кінці лютого цього року Товариство відвідувало також німецький райхстаг.

З рамени членів Товариства вийшла також ініціатива для урядження ювілею докторові З. Кузеля з нагоди його тридцятирічної наукової та громадської діяльності.

Приємним явищем являється для Товариства те, що воно є членом Львівської «Просвіти», ЦЕСУС'а й всі члени його платять справно щомісячні добровільні датки на «Рідну Школу», чим і виконують Український громадський обов'язок. На цьому й кінчиться скромна загальна діяльність Управи й Товариства. Про агенди Товариства подадуть окремо відповідні члени Управи.

Звіт секретаря (за неприсутністю викладового референта звіт було відчитано секретарем; він знаходиться в архіві Товариства): За зимовий семестр біжучого Академічного року до Канцелярії Товариства вплинуло 17 входячих, а Товариством за цей час було вислано 21 ділових паперів. Кореспонденція Товариства складалась головню з ділових комунікатів, обіжників, поздоровлень зі святами тощо. Відбулося і запроTOCOLьовано 7 засідань Управи Товариства. Була поновлена вкладка до «Просвіти» і чотирьом новим членам прислано почесні грамоти. Крім того, щомісяця переводилася збірка на користь «Рідної Школи». За уплинулий семестр прийнято

до Товариства 4-ох нових членів. В тягу зимового семестру відбулося в рамках Товариства 8 рефератів і одна Святочна Академія, а саме: 22. XI. доктор І. Лоський: «До історії української політичної думки на Правобережжю». 30. XI. професор К. Лоський: «Становище жінки в античному Римі». 20. XII. Інженер М. Мілько: «Спроба аналізу плану Юнга з точки погляду вірителів і довжників». 9 січня доктор З. Кузеля: «Коляди і колядки». 22 січня І. Лоський: Спомини про Бій під Крутами (відчитав доктор М. Гнатишак). 6. II. М. Антонович: «Культ Мітри». Інженер Чужак: «Новочасні парово-електричні машини» (13. II.). 28. III. відбулась Шевченківська Академія з рефератами професора доктора І. Мірчука: «Т. Шевченко й месіанізм», доктор З. Кузеля: «Освіта Т. Шевченка», доктор М. Гнатишак: «Шевченко з погляду типології».

Всього викладових сходин Товариства відбулось 9, т. є. на один менше, ніж попереднього семестру і на 3 менше, ніж в першому семестрі регулярної діяльності Товариства. До певної міри цьому виною те, що на кінець лютого, коли було передбачено кілька викладів Товариства, припала дуже велика кількість лекцій в рамках Інституту через що Управа воліла з намічених лекцій зрезигнувати. Середнє число присутніх впало з 23 в першому семестрі до 17 в другому і 13 в минулому, не дивлячись на те, що кількість членів не змінилась.

Через цілий семестр регулярно, двічі на тиждень, відбувались курси німецької мови, ведені доктором К. Близнюком.

За відсутністю скарбника його звіт є відчитаний членом Ревізійної Комісії В. Лебідь-Юрчиком разом зі звітом Ревізійної Комісії:

«Контроль канцелярії та каси Українського Академічного Товариства в Берліні дала слідуючий вислід: Секретарка Українського Академічного Товариства ведена бездоганно, а всі засідання запротокольовано. Викладова референтура не має ні одного протоколу за минулий семестр, а останні реферати та Шевченківська Академія на разі не друкувались в газеті. Стан каси: прибутків всього 34. 23 RM, видатків 27. 33 RM, чистого доходу 6. 90 RM. З того 2 RM позичені, а по контролюванню взято знов 0. 24 RM, так що в сучасний мент в касі є 4. 66 RM. Всі квити в порядку. Крім того, за попередній рік винні 4. 50 RM (5 чоловік), а за біжучий 10. 75 RM (12 чоловік)». Звіт знаходиться в Архіві. Звіт прийнято одногосно і бездискусійно, як і звіт Ревізійної Комісії, яка найшла все в порядку з виїмком викладової референтури. Крім того, Ревізійна Комісія зазначила, що багато членів залягає з вкладками. Після чого Ревізійна Комісія пропонує уділити Управі абсолюторій, який ухвалено одногосно.

3) Після довшої дискусії на голову Товариства вибрано одногосно через акламацію доктора Оляччина, а на членів Управи Антоновича та Лебідь-Юрчика. Збори дають Управі право кооптувати собі в разі потреби третього члена. В Ревізійну Комісію вибрано одногосно Дельвіга та доктора Лоського.

4) Вплинула заява від інженера Галяна з проханням прийняти його в члени Товариства, що й ухвалено одногосно (Вхідна ч. LXXXV). Панів Сибита і Шевченка за виїздом із Берліна прийнято вважати виключеними («виключеними» *закреслено; дописано олівцем: «вибувшими»* М. А. – Д. Б.) зі складу Товариства.

На пропозицію доктора Д. Оляччина, голови Товариства, ухвалено перевести між членами збірку по одній марці для заплати членського внеску до ЦЕСУС'у. Др. Лоський ставить дезидерат, щоби Товариство мало своїх заступників на черговому з'їзді ЦЕСУС'у.

На пропозицію В. Лебідь-Юрчика ухвалено вислати писемне упіменнення до членів, які залягають із вкладками, про те, що наколи залежності не будуть вирівняні до 1. VII., то Управа подає це до відома Загальних Зборів. Прийнята пропонована Дельвігом стилізація упіменнення більшістю голосів (Архів Товариства).

Прийнята пропозиція М. Антоновича про видачу Збірника Товариства одногосно і доручено Управі подбати за відповідні кошти.

Доктор Лоський оповіщає Управу про те, що в недалекому будучім має прийняти запрошення від німецького Буршеншафту на Товариську вечірку і з'ясує бажаність українського заступництва там. Управа приймає це до відома.

Доктор Лоський висловлює побажання, щоби в цьому семестрі були улаштовані екскурсії до околиць Берліну.

Інженер Галян висловлює побажання, щоб частіше відбувались реферати Товариства.

Після цього голова закриває Збори.

Берлін, 12 травня 1930 р.

Доктор Д. Оляничин (підпис)
Голова

М. Антонович (підпис)
Секретар

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 2–4. Рукопис. Оригінал.

3.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 11 травня о 3 годині в Українському Студентському Домі в Адлерсгофі.

Присутні: голова, секретар, скарбник.

Порядок денний:

- 1) Сконсолідування Управи.
- 2) Намічення діяльності на місяць травень.
- 3) Біжучі справи.
- 4) Ріжне.

1) Ухвалено М. Антоновича на секретаря, а В. Лебідь-Юрчика на скарбника.

2) Голова Товариства повідомив Управу, що через незалежні від Товариства обставини не міг відбутися намічений виклад доцента д-ра О. Феденка. На разі стоять на програмі реферати Гоція, Галяна, доктора Оляничина та доктора Володимиріва, а також на кінець травня передбачена академія з нагоди ювілею А. Шептицького (28–29. V), на яку мають бути запрошені як прелегенти отець доктор П. Вергун та доктор З. Кузеля. Бажано би було на Зелені Свята уладити екскурсію до Сансусі, для чого було ухвалено просити доктора В. Залозецького.

3) Ухвалено негайно ж вислати звіт до преси про минулу діяльність Товариства. При кінці місяця має бути вислана членська вкладка до ЦЕСУС'у і гроші за картки з образом Єфремова. Крім того, вислати до ЦЕСУС'у обіжник в справі легітимацій СІЕ для членів Товариства.

4) На просьбу скарбника ухвалено докупити недостаючу кількість легітимацій, для членів Товариства, які є необхідні для контролювання членських вкладок.

На цьому засідання закінчено.

Берлін, 13 травня 1930 р.

Доктор Домет Оляничин (підпис)
Голова

Михайло Антонович (підпис)
Секретар

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 4–4 зв. Рукопис. Оригінал.

4.

Протокол Засідання Управи Українського Академічного Товариства при Українському Науковому Інституті в Берліні дня 25/VII 1930 року о годині 6 пополудню в Українському Студентському Домі в Адлерсгофі.

Порядок дня:

- 1) Відчитання протоколу попереднього засідання.

- 2) Звіт Управи.
- 3) Справа ЦЕСУС'а.
- 4) Біжучі справи.
- 5) Ріжне.

Відчитано і стверджено протокол попередніх Зборів Управи Українського Академічного Товариства. Сконстатовано той факт, що Управа не могла розвинути вповні своєї діяльності з незалежних від неї причин. (*одне слово нерозбірливо – Д. Б.*) не могли відбутись намічені реферати доцента Феденка та доктора Оляничина. Не могла відбутись з тої ж самої причини Святочна Академія в честь Митрополита Шептицького з рамени Українського Академічного Товариства. Не могли відбутись намічені на сей рік реферати інженера Гоція, доктора Бржосньовського та інженера Мілька, які перенесено на другий (слідуючий) зимовий семестр.

Від ЦЕСУС'а прийшло повідомлення, що для нього замало платити 20% місячно вкладки, які платило до тепер Українське Академічне Товариство, а бажає ЦЕСУС, щоби платилось 40%. (*одне слово нерозбірливо – Д. Б.*), що ми не можемо так багато платити, ухвалено вислати до ЦЕСУС'а заздалегідь по місяць листопад 1930 р. включно по старій тарифі та відповісти, що ми не можемо самі ухвалювати вищих вкладок, а мусимо скликати Загальні Збори в місяці листопаді, та цю справу на Зборах піднести. По Зборах дасться дефінітивну відповідь.

Задля скорого від'їзду двох членів Управи, секретаря та скарбника, скооптовано п. Іванину до співпраці. По від'їзді секретаря перебирає секретарку скарбник, а по його від'їзду оба перебирає п. Іванина.

Ухвалено, з позичок, які видає каса Українського Академічного Товариства, брати місячно 10%, а в разі неможливості позичаючого брати 5%, цю знижку може уділити скарбник, на основі ухвали Управи.

Берлін, 31/VII 1930 р.

Голова
Доктор Д. Оляничин (підпис)

За Секретаря
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 5. Рукопис. Оригінал.

5.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 6 листопаду в 19 годині вечора в Українському Студентському Домі в Адлерсгофі.

Присутні: голова, секретар, скарбник.

Порядок денний:

- 1) Справа Загальних Зборів.
- 2) Обговорення звіту Управи.
- 3) Ріжне.

1) Загальні Звичайні Збори Академічного Товариства призначено на 12 падолиста до аудиторії Українського Наукового Інституту в Берліні. Повістки вже видруковано і розіслано.

Ухвалено слідуючий порядок Зборів:

- 1) Відчитання протоколу попередніх Зборів.
- 2) Звіт Управи і делегата на з'їзд ЦЕСУС, та Ревізійної Комісії.
- 3) Вибори нової Управи.
- 4) Обговорення діяльності на біжучій шкільний рік.
- 5) Ріжне.

2) Ухвалено, що голова Товариства має подати загальний звіт, секретар має подати звіт зі своєї ділянки і зі справи викладової референтури, а скарбник зреферувати сучасний стан каси Товариства.

3) Зачитавши звіт представника Товариства доктора М. Гнатишака, Управа ухвалила винести відчитання цього звіту перед Загальними Зборами в окрему точку. Рівно Управа ухвалила звернути представникові Товариства репрезентаційні кошти в розмірі 15 RM (п'ятнадцяти марок) і вислати листа з подякою. На внесення секретаря було ухвалено замовити для Товариства бланкову печатку. На внесення скарбника було ухвалено завести при збиранню вкладок квитанції взамін легітимацій. На цьому засідання Управи закінчено.

Берлін, 11 листопада 1930 р.

Д Оляничин (підпис)
Голова

М. Антонович (підпис)
Секретар

Провірено 11. XI. 1930 р.
Ревізійна Комісія.
Доктор І. Лоський (підпис)

М. Мілько (підпис)

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 5 зв. Рукопис. Оригінал.

6.

Протокол Звичайних Загальних Зборів Українського Академічного Товариства, які відбулися в помешканню Українського Наукового Інституту, дня 12 листопаду о 8 годині вечора.

Ліста присутніх в Архіві Товариства.

Порядок денний:

- 1) Відчитання протоколу попередніх Зборів.
- 2) Звіт Управи, делегата на 3^тзд ЦЕСУС'а та Ревізійної Комісії.
- 3) Вибори нової Управи.
- 4) Обговорення плану діяльності на біжучий рік.
- 5) Ріжне.

1) Відчитано і затверджено протокол попередніх Загальних Зборів з поправкою п. доктора Кучабського.

2) Відчитано звіти голови, секретаря, делегата на VIII З^тзд ЦЕСУС, скарбника та Ревізійної Комісії (оригінали в Архіві Товариства). Звіт голови звучав: «За весь час літнього семестру й до 12. XI. цього року Управа в складі п. доктора Оляничина, М. Антоновича й В. Лебідь-Юрчика відбула 4 засідання. Під час ферій, за від'їздом М. Антоновича і скарбника В. Лебідь-Юрчика з Берліна їх обов'язки був перебрав кооптований до Управи член Н. Іванина. Як в минулих літніх семестрах, так і в цьому діяльність Управи позначилася в слабих розмірах. Усіх сходин вдалось відбутися всього на всього 4, на яких було відчитано відповідні реферати і доклади. Ці слабкі розміри діяльності Управи і цілого Товариства доводиться пояснити тим, що: 1) сая Інституту не могла завше бути в вигідний день для всіх членів до розпорядимости в силу викладової і семінарійної діяльності самого Інституту за цей минулий літній семестр, б) все це, а до того й літня спека та особисті студії чи праці кожного члена зокрема впливали на переобтяженість членів Товариства й заразом викликали почасти серед них оправдане нарікання й незадоволення на Управу. Тому довелося Управі, на бажання більшості членів, дальші сходини припинити та доклади доктора

С. Володимиріва, М. Гоція, доктора Бржосньовського і М. Мілька відкласти на зимовий семестр 1930/31 року. Очевидна річ, що накопи б члени мали-були охоту до сходин і давати реферати, то ті згадані труднощі в діяльності вдалося б Управі перебороти. Через переобтяженість членів і мізерний стан каси Товариства Управа не мала змоги нав'язати стосунки із чужоземним студентством, окрім білоруського, й то через випадок, що один член того студентства – Станкевич – замешкував кілька днів в Студентському Домі в Адлерсгофі. Наприкінці доводиться Загальним Зборам подати до відома, що наше Товариство нараховує 19 членів й досі перебуває членом Львівської «Просвіти» та дня 3. XI. цього року приймало участь в протестаційнім вічу української колонії в Берліні з приводу польського терору в Галичині. На 8 З'їзді ЦЕСУС виступав делегат від Товариства доктор М. Гнатишак. По змозі всі члени Товариства вносили датки на «Рідну Школу». Звіт секретаря, М. Антоновича: «Згідно з постановою Управи Товариства секретар мав виконувати також і функції викладового референта. Викладова діяльність в минулому семестрі не могла належно розвинути. Всього відбулося 4 виклади і одна Святочна Академія в честь митрополита Андрія Шептицького, у якій Товариство взяло ініціативну участь. Крім того, дня 24 травня 1930 року відбувся виклад доктора Д. Олянчина на тему: «Українство в освітленню ідеології демократично-соціалістичної та гетьманської». Дня 3 червня відбувся відчит М. Гоція на тему: «Про арабське (мусульманське) походження Аскольда і Діра». Дня 17 червня відбувся відчит інженера П. Галяна на тему: «Землеупорядження та його проблеми на Україні». Дня 8 серпня відбувся реферат сенатора доктора А. Марголіна: «Державний устрій Сполучених Штатів». Всі виклади відбулись в салі Українського Наукового Інституту в Берліні. Про всі було вислано повідомлення, які появились друком в «Ділі» і в «Часі». Найвище досягнене число присутніх 114 осіб на святочній Академії в честь Шептицького. На викладах пересічна кількість осіб присутніх 14. В минулому семестрі Управа Товариства відбула 4 сходини, які зістали запроTOCOLьовані. Щодо переписки Товариства, то за минулий семестр до канцелярії вплинуло 12 листів, а вислано за той же час Товариством 18 чисел. Семестр характеризується значним зменшенням діяльності Товариства в порівнянні до попередніх семестрів, хоч в значній мірі це походило від причин від Товариства незалежних». Звіт скарбника: «До Каси Українського Академічного Товариства ввійшло за шкільний семестр 1930 рік – 30. 34 (тридцять 34/100). Видатків було 19. 17 (дев'ятнадцять 17/100). Лишається в касі 11. 17 (одинадцять 17/100) марок». (Всі звіти і ліста присутніх знаходяться в архіві Товариства). Відчитано звіт делегата на З'їзді ЦЕСУС'а доктора М. Гнатишака. Відчитано звіти Ревізійної Комісії і на її пропозицію уділено Управі одноголосно абсолюторій. Доктор Кучабський робить зауваження, що до бомба стичного стилю звіту і висловив дезидерат, щоби подібні виступи з рамени Товариства на будуче були більше скромними.

3) На пропозицію доктора Кучабського вибрано після короткої дискусії на голову Товариства Антоновича 6 голосами при двох утримавшихся від голосування. На пропозицію М. Антоновича до Управи вибрано одноголосно пп. Дельвіга і Юрчика, а до Ревізійної Комісії доктора Лоського та доктора Д. Олянчина.

4) Доктор Олянчин ставить дезидерат, що до поширення зносин з німецькими студентами, використовуючи для цього знайомства доктора Кучабського. Доктор В. Кучабський ставить дезидерат що до притягання нових членів до Товариства. Доктор І. Лоський ставить дезидерат, щоби на будуче виклади Товариства відбувались на більш актуальні теми.

5) п. Дмитренко повідомляє Товариство про те, що в Берліні закладається нова Студентська організація, якої ініціатори ведуть між членами Товариства в користь вступлення до нової організації живу агітацію. Доктор Кучабський висказує думку про недоцільність двох студентських організацій. Доктор Лоський зауважує, що рівночасно належати до обох організацій є неможливо з огляду на пункт в Статуті ЦЕСУС,

якого обі організації являються членами і який забороняє рівночасну приналежність до двох організацій. Доктор Оляничин ставить на вид справу подяки доктору Вінкену за одержані в минулому семестрі членами Товариства дарові обіди. На пропозицію доктора Кучабського відкинено форму почесного членства як можучу викликати не-смак. На пропозицію п. Дельвіга ухвалено подякувати в формі листа або делегації. На цьому голова закриває Збори.

Берлін, 14 листопада 1930 р.

М. Антонович (підпис)
Голова

В. Лебідь-Юрчик (підпис)
Секретар

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 6–7 зв. Рукопис. Оригінал.

7.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 15 листопада 1930 року в помешканні Українського Студентського Дому в Адлерсгофі.

Присутні: голова, члени нової і старої Управи та Ревізійної Комісії (доктор Д. Оляничин).

Порядок денний:

- 1) Відчитання протоколу.
- 2) Передача агенд новій Управі.
- 3) Устаткування нової Управи.
- 4) Ріжне.

1) Відчитано і затверджено протокол попередніх сходин, а крім того, доручено В. Лебідь-Юрчику виготовити протокол сходин Управи з дня 21 жовтня 1930 року.

2) Відбулась передача новим членам Управи агенд Товариства.

3) Управа уконстатувалась таким чином, що п. Дельвіг перебрав обов'язки скарбника Товариства, а В. Лебідь-Юрчикові поручено вести секретарку та викладову референтуру.

4) Член Ревізійної Комісії доктор Оляничин висловлює дезидерат про написання пресового звіту про Загальні Збори. Обговорювалось пропозицію Кучабського щодо ведення семінару, але наразі не було знайдено досить бажаючих. На цьому голова закрав Збори.

Берлін, 17 листопада 1930 року.

Голова
М. Антонович (підпис)

Секретар
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 7 зв. Рукопис. Оригінал.

8.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 30 листопада 1930 року о годині 12. 15 в Українському Науковому Інституті в цілі обговорення ювілею професора доктора З. Кузелі.

Присутні голова і секретар Українського Академічного Товариства та отець доктор Вергун.

Установлено день Святочної Академії на 17. XII. зі слідуючою програмою:

- 1) Антонович – Відкриття Свята та вітальна промова.
- 2) отець доктор Вергун – Життя та діяльність Ювілята.
- 3) професор Дорошенко – Наукова діяльність.
- 4) сотник Ярій – Просвітянська діяльність під час Світової війни.
- 5) професор Föttinger – Діяльність на лоні українсько-німецького порозуміння.

Звідомлення будуть друкуватися в Друкарні в мовах українській та німецькій. Для Святочної Академії кооптувала Управа Українського Академічного Товариства отця доктора Вергуна та пана сотника Ярого, які мають помагати в переведенню технічної сторони Святочної Академії та творити Комітет. Управа Українського Академічного Товариства асигнує для влаштування Ювілею зі своїх фондів 15 (п'ятнадцять) марок, а решту додадуть товариства, які будуть брати участь в Святочній Академії.

Берлін, дня 2 грудня 1930 р.

Голова
М. Антонович (підпис)

Секретар
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 8. Рукопис. Оригінал.

9.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 18/XII о годині 22⁰⁰ в Адлерсгофі, в Студентському Домі

Присутні: голова, секретар, скарбник та член Ревізійної Комісії доктор Олянчин.

Порядок дня:

- 1) Відчитання протоколу попередніх Зборів Управи.
- 2) Звіт з діяльності поодиноких членів Управи.
- 3) Прийняття нових членів.
- 4) Ріжне.

1) Протокол попередніх Зборів Управи був прийнятий одногосно.

2) Поодинокі члени Управи подали до відома звіт з їх діяльності: голова подав до відома його старання щодо рефератів та екскурсій з паном професором Залозецьким, які то треба задля браку часу перед Різдом пересунути на початок року 1931. Секретар, він же викладовий референт, подав до відома переписку Управи та відбувшися два реферати. Скарбник зреферував стан каси.

3) Прийнято до Українського Академічного Товариства в Берліні трьох нових членів, а саме: панів Стахова, Демкович-Добрянського та сотника Чайку.

4) а) Пан В. Лебідь-Юрчик запропонував отримати для панів Дельвіга, Каплинського, Дмитренка та Лебідь-Юрчика студентські карти та відзнаки від СІЕ. Установили студентські картки і відзнаки постаратись для всіх. Щодо пана Дмитренка були проти пан Дельвіг та доктор Олянчин, що й останній забажав, щоби запроколювали.

в) Ювілей пана професора доктора Кузелі буде пересунений на 8–9 січня 1931 року, а технічною стороною улаштування Ювілею має зайнятися пан Секретар.

г) Установлено вислати слідуючі побажання зі Святами Різдвяними та Новим Роком: на латинські Свята: панам Липинському та генералу Гренеру, а на православні: професорській Колегії разом з Кураторією Інституту: пану П. Скоропадському, доктору Дельвігові, доктору Гнатишакові та доктору Близнюкові.

На цім голова закрав Збори.

Берлін, дня 19/XII 1930 р.

Голова
Михайло Антонович (підпис)

Секретар
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 8 зв. Рукопис. Оригінал.

10.

Протокол засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулось дня 3. V. 1931 р. о годині 7 (19) в Адлерсгофі, в Студентському Домі.

Присутні: голова, секретар, скарбник та член Ревізійної Комісії доктор Д. Оляничин.

Порядок дня:

- 1) Звіт поодиноких членів Управи.
- 2) Установлення дня Загальних Зборів.
- 3) Ріжне.

1) а) Звіт Голови: В зимовім семестрі було уложено прогульку (екскурсію) до *Schloss'y*, а як провідника попрошено професора доктора Залозецького; присутніх 7 (сім осіб). Отримали для Українського Академічного Товариства легітимацію СІЕ. Відбуто одно засідання Управи. Куплено Товариством сітку для ручного м'яча.

б) Звіт Секретаря: Вислано 22 (двадцять два) листи від попередніх сходин Управи, а отримано 15 (п'ятнадцять).

в) Звіт викладового референта: Був 1 (один) реферат. М. Антонович прочитав виклад з приводу статті М. Кордуби. Було дві Святочні Академії доктора З. Кузелі і Шевченківська.

г) Звіт Касира: Прибутків 41. 77, видатків 8. 77. Крім того, брало Академічне Товариство участь в святкуванні Ювілею Спілки та в протестаційних зборах проти пацифікації.

2) Установлено день Зборів на 8. V. 1931 р. о годині 8 (20) при (одне слово нерозбірливо – Д. Б.) участі членів.

3) Постановлено вислати при першій можливості членські вкладки до ЦЕСУС'а і по можливості зробити якнайшвидше прогулянку до *Sanssouci*.

Голова
Михайло Антонович (підпис)

Секретар
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

Провірено: Ревізійна Комісія
Доктор Д. Оляничин (підпис)

Доктор І. Ляський (підпис)

Берлін, 7. V. 1931 р.

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 9. Рукопис. Оригінал.

11.

Протокол Звичайних загальних зборів,
що відбулись дня 8-го травня 1931 року, о годині 20-ій.

Присутніх 11 (одиннадцять) осіб, з яких один кандидат в члени Українського Академічного Товариства, і другий представник Спілки Студентів Українців в Німеччині.

Порядок дня:

- Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів.
- Звіт старої Управи і вибори нової.
- Ріжне.

Відчитано і затверджено протокол попередніх Загальних Зборів з додатком пана доктора В. Кучабського, що до Управи повинні входити лише студенти, а не ці, що вже покінчили свої студії.

Після першої точки ухвалено розглянути прохання пана доктора Б. Крупницького о прийняття його в члени Українського Академічного Товариства і прийнято його одноголосно.

Другою точкою був звіт Управи Українського Академічного Товариства.

Звіт голови: В зимовому семестрі 1930/31 рр. Українське Академічне Товариство змінило дещо свій дотеперішній програм, даючи реферати, які мали служити лише притокою до виміни думок між присутніми. Згідно з цією засадою відбулися реферати панів Стахова та Добрянського і дискусія з приводу виступу професора Кордуби, яка зайняла два вечори. Крім того, відбулась за ініціативою Українського Академічного Товариства Святочна Академія з приводу 20-ліття громадської та наукової діяльності доктора З. Кузеля і традиційна Шевченківська Академія, про що було звіттоване в пресі, крім останньої Академії. Восени 1930 року брало Українське Академічне Товариство участь в протестаційній Академії проти польського терору на Українських Землях і в протестаційному вічу німецького студентства. Крім того, брали участь представники Українського Академічного Товариства на всіх прийняттях литовських студентів. Товариство зорганізувало екскурсію до Берлінського замку під проводом професора Залозецького, а екскурсію до Потсдаму ухвалено на літній семестр 1931 року. Для розривки куплено сітку для ручного м'яча. Щодо зносин з ЦЕСУС'ом, то Товариство отримувало Студентський Вісник, по примірнику якого даровано до Бібліотеки Інституту. Тому, що членська вкладка до ЦЕСУС'а завелика на фонди Українського Академічного Товариства, то було вирішено з головою та секретарем ЦЕСУС'а, що Академічне Товариство старатиметься присилати щомісяця скільки зможе.

Звіт секретаря: Переписка Товариства слідує: входячих 22, виходячих 28, не рахуючи повідомлень про виклади та Академії. Було прочитано слідує реферати:

В. Стахів: «Розвій української державної думки»,

М. Демкович-Добрянський: «Поняття нації»,

М. Антонович: «До статті М. Кордуби на сторінках Літературно-Наукового Вісника».

Відбулось дві Академії: З нагоди 30-літньої громадської та наукової праці доктора З. Кузеля, та Шевченкова Академія, про що було подано в часописах.

Звіт скарбника: Прибутків: 41. 77 (сорок одна марка 77/100), видатків 8. 77 (вісім 77/100). Всього доходу 38. 00 (тридцять три марки). З того позичковими квітами 31. 50 (тридцять одна марка 50/100), готівкою 1. 50 (марка 50/100). На Просвіту зібрано 10. 50 (десять п'ятдесят).

Звіт Ревізійної Комісії: Ревізійна Комісія в складі доктора Д. Оляччин – доктор Лоський, переревізувавши агенди Товариства з діяльності Управи за зимовий семестр 1930/31, знайшла:

а) Книгу протоколів в порядку, за винятком того, що під час засідань не реферовано вхідних паперів і не винесено відповідних постанов.

б) Вхідні та вихідні, як рівно ж книгу протоколів викладового референта також знайдено в порядку.

в) В Касі лічиться прибутків 41. 77, видатків 8. 77. Із невтраченої суми 33. 00 скарбник посідає готівкою 1. 50, на решту грошей позичкові квіти на суму 31. 50. Окрім готівки Українського Академічного Товариства знаходиться в касі Товариства тепер збірка на Львівську «Просвіту» в розмірі 10. 50. Касову книгу знайшла Ревізійна Комісія в порядку, за винятком хіба того, що при занесенню членських вкладок не зазначувано місяця, за які член Товариства вносив. Розглядаючи позички, Ревізійна Комісія знайшла, що Управа Товариства при їх уділюванню не узгоджувала постанови Управи Товариства від 16. XII. 28 року, згідно якій позичка видається потребуєчому членові не більше п'яти марок, на один місяць.

Зважаючи на пасивність деяких Товариства, Управа все таки виказала свою діяль-

ність за минулий зимовий семестр 1930/31 р. добре, за що Ревізійна Комісія вносить пропозицію Загальним Зборам уділити їй абсолюторію.

Ревізійна Комісія. Доктор Д. Олянчин, доктор І. Лоський.

Після вислухання звіту розвилась дискусія між доктором Олянчиним, доктором Лоським та п. Добрянським над останнім відступом звіту Ревізійної Комісії: чи має право Ревізійна Комісія критикувати пасивність поодиноких членів, з якої вийшло, що можна зараз взивати їх до більшої рухливості. Після цього уділено Управі одногосно абсолюторію.

На голову вибрано одногосно тов. М. Антоновича, на членів Управи: В. Лебідь-Юрчика і М. Демкович-Добрянського більшістю голосів, на Ревізійну Комісію доктора Володимирова і доктора Кучабського.

В «Ріжнім» подає доктор Олянчин пропозицію зібрати датки на інвалідів, але п. Лебідь-Юрчик дає дальшу пропозицію, щоби взагалі члени Товариства давали 1% місячного доходу на культурно-національні цілі. Ця пропозиція приймається, а доктор Олянчин робить побажання, щоби першу складку переслати на інвалідів. П. Дельвіг робить побажання, щоби завели членські картки, на яких виписується заплачені вкладки і, щоб члени постарались навчитись стенографії.

Пп. Добрянський і Кучабський роблять внесення, щоби Управа постаралась перевести в життя точки статуту, що до студійної комісії, зближення зносин з Інститутом та науки мов, яка переходить більшістю членів. На кінці видвигнув п. доктор Кучабський непорозуміння з доктором Лоським та викликав його на Товариський суд, а своїм заступником назначив п. Добрянського.

М. Антонович (підпис)
Голова

М. Демкович-Добрянський (підпис)
За Секретаря

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 9 зв. – 10 зв. Рукопис. Оригінал.

12.

Протокол Засідання Управи Українського Академічного Товариства, яке відбулося дня 13 травня о годині 8 вечора в помешканні Українського Наукового Інституту

Присутні: голова, члени Управи.

Порядок денний:

- 1) Відчитання протоколу.
- 2) Устаткування Управи.
- 3) План діяльності на біжучий семестр.
- 4) Ріжне.

1) Відчитано і затверджено протоколи двох попередніх сходин Управи; протокол з останніх сходин Управи прийнято з поправкою п. Добрянського.

2) Управа устатковується таким чином, що п. Лебідь-Юрчик перебрав секретарку Товариства, а п. Добрянський обов'язки скарбника і викладового референта.

3) Голова Товариства сповіщає, що на порядку деннім стоїть реферат п. Машкова. В дальшій черзі стоять реферати доктора Крупницького, доктора Кандиби, Добрянського, доктора Драбатого, інженера Бржосньовського. П. Добрянський висловлює проект організації товариських вечорів з короткими рефератами та виміною думок між присутніми. Вирішено спробувати такий вечір організувати. П. Добрянський проектує вечір, присвячений пам'яті «Рідної Школи» і Управа постановляє звернутися до доктора Кучабського з проханням про реферат на цю тему. П. Лебідь-Юрчик подає до відома Управі запросини Willkommenclub'u, і Товариство, не приймаючи як таке участі в екскурсії, постановляє оголосити пропозицію членам, на випадок бажання одиниць взяти в екскурсії участь.

4) Добрянський подає до відома Управі справу п. Мошинського, який був зголосив вступ до Товариства, а пізніше зволікав з поданням за вступ. На пропозицію п. Лебідь-Юрчика Управа ухвалила звернутися до Спільки з запитанням про термін вступу п. Стахова до Спільки. П. Добрянський пропонує Управі постаратися о те, щоби всі члени Товариства дістали легітимації СІЕ.

На цьому голова закрав Збори.

Берлін, 8. VI/ 1931 р.

М. Антонович (підпис)
Голова

В. Лебідь-Юрчик (підпис)
Секретар

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 11. Рукопис. Оригінал.

13.

Протокол Засідання Управи Українського Академічного Товариства при Українському Науковому Інституті в Берліні, яке відбулося дня 2-го липня о годині 20³⁰ в помешканні Студентського Дому в Адлерсгофі.

Присутні: Голова і члени Управи.

Порядок денний:

Відчитання та прийняття протоколу попередніх Зборів Управи.

Звіти поодиноких членів Управи.

Біжучі справи.

1) Відчитано та затверджено протокол з дня 13 травня 31 р.

2) Звіт Голови: Уряджено прогульку до Шарльотенбурзького Замку та вислано до ЦЕСУС'а 36 кф.

Звіт Секретаря: Відбулося 5 (п'ять) рефератів (Машкова, інженера Петрівського, доктора Крупницького, доктора Кандиби та п. Гоція). Пересічна присутність 15 чоловік. (На рефераті інженера Петрівського 32). В дискусії бере участь 5–7 чоловік.

Звіт Скарбника: Приходів було 71. - RM. Видатки. На Просвіту 24 RM. На позичках 15. 85.

3) Мушинського, який хотів вступати до Академічного Товариства, з'агітовано до Спільки. Ухвалено винести справу членства Рідної Школи на Загальні Збори. П. Добрянський бере замість доктора Кучабського реферат на Ювілей Рідної Школи, бо для того, що доктор Кучабський не мав готового реферату Свято не відбулось. Дзвони не можуть рефлектувати на Академічне Товариство задля дописи, яку вони вмістили в другім числі. Стверджено, що дискусійні вечори це проект нереальний. Стверджено, що Спільки приймала п. Стахова в члени, коли він ще був членом Українського Академічного Товариства, що заборонено однією з постанов ЦЕСУС'а.

Зайву готівку постановлено вислати до ЦЕСУС'а під час ферій.

На цім Збори Закрито.

Берлін, 7 липня 1931 р.

Голова
Доктор М. Антонович (підпис)

Секретар
В. Лебідь-Юрчик (підпис)

Переревізовано 20/XI 1931 р.

В. Кучабський (підпис)

ЦДАВО України – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 11 зв. Рукопис. Оригінал.

14.

Протокол Засідання Управи Українського Академічного Товариства при Українському Науковому Інституті в Берліні, яке відбулося дня 25 листопада 1931 р. о 10 годині рано в помешканні Українського Наукового Інституту.

Присутні: голова, скарбник.

Порядок денний:

- 1) Прийняття нових членів.
- 2) Виключення членів.
- 3) Програма Загальних Зборів.
- 4) Обговорення звітів Управи.
- 5) Ріжне.

1) Управа постановила прийняти в число членів Товариства пана Ліпара та панну Наконечну, а за надзвичайного члена ухвалено прийняти пана Товта.

2) Управа постановила виключити на основі § 3 уступів 1–2 Статуту Товариства пана Кучерявенька з числа членів.

3) Програму Звичайних Загальних Зборів ухвалено слідууючу: а) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів; б) Звіт Управи та справоздання Ревізійної Комісії; с) Вибори нової Управи; д) Ріжне.

4) Управа постановила, що голова Товариства доктор М. Антонович з причин хвороби секретаря прочитає також і його звіт. Скарбник, згідно з функцією, яку він займав попередній семестр, має подати також і звіт викладового референта.

5) Управа ухвалила винести на Збори слідууючі пропозиції: а) Про основання при Товаристві ощадно-позичкової каси; б) Про вписання Товариства «in corpore» в члени «Рідної Школи»; с) Про зредукування членів Управи.

На цім Збори закрито.

Берлін, 26 листопада

Голова

Секретар

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 12. Рукопис. Оригінал.

15.

Протокол Звичайних Загальних Зборів Українського Академічного Товариства в Берліні, які відбулися в помешканні Українського Наукового Інституту дня 25 листопада 1931 року о годині 7 вечора.

Порядок дня:

- 1) Відчитання і прийняття протоколу попередніх Загальних Зборів.
- 2) Звіт Управи та справоздання Ревізійної Комісії.
- 3) Удільнення абсолюторії уст. Управі.
- 4) Вибори нової Управи і Контрольної Комісії.
- 5) Ріжне.

1) Сходина відкрив і провадив ними доктор Михайло Антонович. З-за несприятливості секретаря голова прочитає протокол з попередніх Загальних Зборів. Протокол прийнято без Загальних змін.

Після того голова здає звіт за минулий семестр.

2) Звіт.

В літньому семестрі минулого Академічного року діяльність Товариства пливла в звичайному руслі. Відбулося чотири доклади і одна Святочна Академія, про які було вислано і надруковано звідомлення в чільніших краєвих часописах. Крім того, під проводом професора Залозецького відбулась екскурсія до Шарлотенбурзького замку. Переписка Товариства відбулась в дещо зменшенім темпі, ніж минулого семестру. Певної кризи зазнають в даній хвилі відносини Товариства до ЦЕСУС'а, позаяк Товариство не в стані задовольнити фінансовим вимогам Централі і сильно залягає зі вкладками. Що після організувало Товариство збірки на «Рідну Школу», а також з членів збиралось оподаткування в розмірі 1% місячного доходу на інші національні цілі; та наразі зібрану суму було видано в позички членам Товариства і лише 4 RM зі згаданих грошей було передано яко пожертву Бібліотеці ім. Петлюри в Парижі. Наприкінці маю ще зауважити, що Загальні Збори Товариства скликано в цьому семестрі далеко пізніше, ніж звичайно, бо чекалось на приїзд другого члена Ревізійної Комісії.

Він же здає звіт секретаря, який не може появитися на Зборах.

В минулому семестрі відбулися два засідання Управи, які зістали запротокольовані. Біжуча переписка Товариства висловилась в вхідних та вихідних так, що загальне число відповідно досягає 134 та 127. Серед кореспонденції вихідної є ділова переписка з ЦЕСУС-ом, звідомлення до преси про діяльність Товариства, подяки і привіти, зокрема, телеграма з нагоди 10-літнього Ювілею Українського Університету в Празі. Серед вхідних є ділові обіжники ЦЕСУС-у, та запросини на ріжні дискусійні вечори та Святочні Академії.

Відносно персональних справ голова подає до відома слідуюче: внесли подання про прийняття до Товариства п. Наконечна, Ліпар і Товт.

Управа виключила з членів Товариства Кучерявенька на основі 3 § Статуту.

Звіт скарбника виглядає в слідуючий спосіб:

	RM. Pf.
Загальний касовий оборот (7. V. – 25. XI. 1931)	263. 63
З того Приходи	138. 50
Розходи	125. 13
Сьогднішній стан каси	13. 37
Стан каси в дні контролі (20. XI. 1931)	5. 19
На приходи зложилися	
Сальдо з попереднього семестру	33. -
(з того 31. 50 в квітках)	
Вкладки до Просвіти	23. 50
(з того у попередній семестр 10. 50)	
Вкладки до товариства	17. 25
Оподаткування	24. 85
Зворот довгів	8. 50
На розходи зложилися позички	66. 50
(з того не звернених ще 26. 60, а з Кучерявенком 35. 10)	
ЦЕСУС	25. 02
Канц. видатки	6. 06
Просвіта (вкладки членів)	26. 50
Ріжне	1. 05

Звіт викладового референта.

В літнім семестрі 1931 року відбулося в Академічнім Товаристві п'ять рефератів.

- 1) Анатоль Машков – Суть модерного малярства;
- 2) інженер М. Петрівський – З побуту в Радянськім Союзі;

- 3) доктор Б. Крупницький – Нова теорія феодалізму;
- 4) доктор Олег Кандиба – Українська мальована кераміка неолітичної доби;
- 5) М. Гоцій – Українські невідьники в Європі в XIII – XV ст.

Треба замітити, що всі реферати находились на відповідній науковій висоті, дискусії, які відбувалися після кожного реферату були серйозні і приноровлені до наукового рівня рефератів. Присутніх осіб пересічно небагато, головню студенти відвідують слабо виклади Товариства, що свідчить про мале заінтересовання науковими питаннями.

Доктор Кучабський здає звіт за Ревізійну Комісію.

Подає до відома, що переглянув усе діловодство і знайшов усе в порядку.

3) Внесення на уділення абсолюторії уступаючій Управі ставить доктор Кучабський, як одинокий член Контрольної Комісії, при чому додає, що Управа вповні вив'язалася зі свого завдання, проводячи Товариством так невідрадних для нього обставинах. Внесення прийнято одноголосно.

4) Після короткої дискусії над внесенням про обмеження членів Управи до двох прийнято пропозицію пана Чайки не зменшувати числа членів Управи, а лишити доктора М. Антоновича і М. Демковича-Добрянського надалі в Управі, а на місце Лебідя-Юрчика вибрати Миколу Товта. Це внесення прийнято. На внесення доктора Кучабського вибрано до Контрольної Комісії о. доктора Вергуна і п. Ліпара.

5) Доктор Кучабський ставить внесення, щоби при Товаристві заснувати позичкову касу і в той спосіб увільнити касу Товариства від уділювання позичок членам, бо як виказала практика, в Товаристві є багато членів, які потребують час від часу зятягнути малу позичку. Управа не могла відмовитись допомгти членам в потребі, але через те вона була в'язана свої діяльності, бо позичала гроші, які були призначені на інші справи.

ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 12 зв. – 14. Рукопис. Оригінал.

1. Бурім Д. В., Кураєв О. О., Мищик Ю. А., Себта Т. М. Архівна і бібліотечна українця в Німеччині // Українська архівна енциклопедія. – К., 2008. – С. 109–114; Бурім Д. В. Джерела з історії релігійного життя української еміграції в Німеччині: документи до біографії о. Петра Вергуна в фондах Галузевого державного архіву Служби безпеки України // З любов'ю до народів: Ювілейний збірник на пошану члена-кореспондента НАН України Всеволода Івановича Наулка з нагоди 80-річчя від дня народження / Редколегія: П. С. Сохань (голова), Б. С. Адамович, Д. В. Бурім та ін. – К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2013 – С. 263–285; його ж. Джерела з історії української еміграції в Німеччині у фондах Архіву Федеральної Землі Берлін // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. – Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 9. – С. 143–157; його ж. Діяльність Товариства підтримки української науки та культури в Німеччині (за матеріалами Архіву Федеральної Землі Берлін) // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 5. – С. 142–164; його ж. Діяльність Українського товариства допомоги біженцям в Німеччині. За матеріалами Архіву Федеральної Землі Берлін (Берлін, Німеччина) // Сумський історико-архівний журнал. – 2012. – № XVI–XVII. – С. 112–132; його ж. До історії діяльності Апостольської Візитатури для українців греко-католиків у міжвоєнній Німеччині. Документи Галузевого архіву

Служби безпеки України // Наукові записки. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – Том 26. – К., 2013. – С. 523–569; *його ж.* До історії Українського козацького руху в еміграції: листи Івана Полтавця-Остряниці до Адольфа Гітлера // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – Вип. 10. – С. 188–206; *Бурім Д. В., Черченко Ю. А.* Документи Богдана Кентржинського про українські громади в Німеччині та країнах Скандинавії // Наукові записки. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2012. – Том. 24. – С. 597–623; *Бурім Д. В.* Інтеграційні процеси в українському студентському русі на теренах міжвоєнної Німеччини: до історії створення та діяльності Союзу українських студентських організацій в Німеччині та Вільному місті Данцигу у 20-х роках ХХ століття // Український археографічний щорічник. Нова серія. – К., 2013. – Вип. 18. – С. 547–575; *його ж.* Українка в Архиві Університету Гумбольдта (Берлін, Німеччина). Матеріали до біографії професора доктора Івана Мірчука // Наукові записки. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2011. – Том. 22. – С. 312–327; *Каменецький І.* Українське питання в німецькій зовнішній політиці між двома світовими війнами // Євген Коновалець та його доба. – Мюнхен: Видання Фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. – С. 851–882; *Кривець Н. В.* Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918–1933 рр. – К.: Інститут історії України НАН України, 2008. – 322 с.; *Кураєв О. О.* Політика Німеччини й Австро-Угорщини в Першій світовій війні: український напрямок. – К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2009. – 456 с.; *Наріжний С.* Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Прага, 1942. – Ч. 1. – 370 с.; *Нетреба Ю. Б.* Протистояння дипломатичних представництв УСРР та УНР в Німеччині (1921–1922). – К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2012. – 204 с.; *Отець доктор Петро Романишин.* Історія української еміграції та українська католицька церква в Німеччині // Яріш В., Сулима М. та ін. Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5-го вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / Редактор В. Верига. Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді. – Торонто, 1996. – С. 208–225; *Отт-Скоропадська О.* Остання з роду Скоропадських. 2-е вид., доповнене / Пер. з нім. Галини Сварник. – Львів: Літопис, 2013. – 556 + ХХ с.; *Піскун В. М.* Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття): Монографія. – К.: «МП Леся», 2006. – 672 с.: іл.; *Потик С.* Українці в Австрії 1914–1918. Австрійська політика в українському питанні періоду Великої війни. – К.; Чернівці, 1999. – 236 с.; *Срібняк І. В.* Полонені українці в Австро-Угорщині та Німеччині (1914–1920 рр.). – К., 1999. – 296 с.; *Романишин П.* Студії до історії Української Католицької Церкви в Німеччині. Петро Вергун перший апостольський візитатор і адміністратор / Українська Вільна Академія Наук. Збірник заходознавства. Том XV (13). – Вінніпег, 1988. – 214 с.; Союз українських студентських організацій в Німеччині та Вільному місті Данцигу у середині 1920-х років: Зб. док. / Упоряд. Д. В. Бурім. Редколегія: І. Б. Гирич, О. О. Маврін, Я. О. Федорук та ін. – К.: Український письменник, 2014. – 328 с.; *Троцинський В. П.* Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище / [відп. ред. В. Б. Євтух]; НАН України. І-т соціології. – К.: Інтел, 1994. – 260 с.; Українська політична еміграція 1919–1945: Документи і матеріали / Упорядники: В. С. Лозицький (голова) та ін. Редколегія: Ю. А. Левенець (співголова), В. А. Смолій (співголова) та ін. – К.: Парламентське вид-во, 2008. – 928 с. + 16 с. іл.; Українські дипломатичні представництва в Німеччині (1918–1922): Документи і матеріали / Упор. В. М. Даниленко, Н. В. Кривець. – К.: Смолоскип, 2012. – 592 с.: іл.; Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / В. Яріш,

М. Сулима та ін. ; [ред. В. Верига]. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – 256 с. ; *Швагуляк М.* Українська політична еміграція в Німеччині у 30-х роках ХХ ст. // Українська еміграція. Історія і сучасність. Матеріали міжнародних наукових конференцій, присвячених 100-річчю еміграції українців до Канади / Упоряд. Ю. Ю. Сливка. – Львів: Каменяр, 1992. – С. 316–334; *Burim, Dmytro* Die ukrainische Frage aus zwei Perspektiven: Ukrainische Emigration in Deutschland und die deutsche Ukraine-Politik in der Zwischenkriegszeit (1918–1939) // Schriften zur Hochschul-Sozialpolitik. Magazin des Internationalen Studiumszentrums Berlin. – Berlin, 2002. – S. 38–40; *Burim, Dmytro* Ukrainische Emigration in Deutschland und die deutsche Ukraine-Politik in der Zwischenkriegszeit (1918–1939) // Jahrbuch der Studienstiftung des Abgeordnetenhaus von Berlin. 2000/2001. – Berlin, 2002. – S. 27–32; *Golczewski, Frank* Deutsche und Ukrainer. 1914–1939. – Paderborn; München; Wien; Zürich, 2010. – 1085 S. ; *Kulinitsh, Ivan* Ukrainisch-deutsche Wissenschaftsbeziehungen in den Jahren 1922 bis 1932 // Deutschland – Sowjetunion. – Berlin, 1966. – S. 64–72 та ін.

2. Про діяльність українських студентських товариств у Німеччині в міжвоєнний період детально див. : *Антонович Марко.* Нарис історії Центрального Союзу Українського Студентства (1922–1945) // Український історик. – 1974. – № 1–3 (41–43). – С. 136–154; № 4 (44). – С. 18–46; *Бурім Д. В.* Джерела з історії діяльності Союзу українських студентських організацій в Німеччині та Вільному місті Данцигу в фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України в місті Києві // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2013. – Вип. 8. – С. 125–136; *його ж.* До історії українського студентського руху в міжвоєнній Німеччині: Гурток Студентів-Українців при Високій Технічній Школі в Шарлоттенбурзі «Основа» // Університет. – 2013. – № 1. Січень – березень. – С. 50–73; *його ж.* З історії діяльності Союзу українських студентів «Основа» при Високій Технічній Школі в Данцигу у 20-х роках ХХ ст. / Д. В. Бурім // Сумський історико-архівний журнал. – 2012. – № XVIII–XIX. – С. 25–43; *його ж.* З історії українських студентських організацій в міжвоєнній Німеччині: «Гурток студентів українців при Університеті в Берліні» // Наукові записки. Інститут української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2012. – Том 25. – С. 474–506; *його ж.* Інтеграційні процеси в українському студентському русі на теренах міжвоєнної Німеччини: до історії створення та діяльності Союзу українських студентських організацій в Німеччині та Вільному місті Данцигу у 20-х роках ХХ століття // Український археографічний щорічник. Нова серія. – К., 2013. – Вип. 18. – С. 547–575; *його ж.* Союз українських студентських організацій в Німеччині та Вільному місті Данцигу у середині 1920-х років: історія створення й діяльності та джерела // Союз українських студентських організацій в Німеччині та Вільному місті Данцигу у середині 1920-х років: Зб. док. / Упоряд. Д. В. Бурім. Редколегія: В. А. Брехуненко, І. Б. Гирич, О. О. Кураєв, О. О. Маврін, Н. І. Миронець, Ю. А. Мицик, В. М. Піскун, Я. О. Федорук. – К.: Український письменник, 2014. – С. 23–30; *його ж.* Українські студентські об'єднання в міжвоєнній Німеччині: Товариство студентів українців при Університеті Альберта в Кенігсбергу у 20-х роках ХХ ст. / Д. В. Бурім // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 6. – С. 104–123; *Лисяк-Рудницький І.* Берлін як студійний осередок / І. Лисяк-Рудницький, В. Яріш, М. Сулима та ін. ; [ред. В. Верига] // Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – С. 45–51; *Наріжний С.* Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Прага, 1942. – Ч. 1. – 370 с. ; *Наріжний С.* Українська еміграція. Культурна праця української еміграції 1919–1939 (матеріали, зібрані С. Наріжним до частини другої) / Редкол. : О. Федорук (голова) та ін. ; упоряд. : Л. Яковлева (керівник) та ін. – К. : Видавництво імені Олени Теліги, 1999. – 272 с. (Нац. коміс. з питань повернення в Україну культур. цінностей при Кабінеті Міні-

стрів України та ін.); Пропам'ятна книга Данцігерів. Історичні нариси та спомини колишніх студентів Політехніки Вільного Міста Данцігу 1921–1945 / Матеріали вибрав і приготував до друку Володимир Шиприкевич. – Філадельфія; Торонто; Нью-Йорк, 1979. – 218 с.; *Стахів Р.* 20 літ Союзу Українських Студентів «Основа» в Данцігу // Краківські Вісті. – Краків. – 1943. – 24 серпня. – Ч. 185; 25 серпня. – Ч. 186; 26 серпня. – Ч. 187; *Сулима М., Яріш В.* Українські студенти в Берліні поміж двома світовими війнами // Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / Редактор: Верига В. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – С. 136–143; *Троцинський В. П.* Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище / [відп. ред. В. Б. Євтух]; НАН України. І-т соціології. – К.: Інтел, 1994. – 260 с.; Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / В. Яріш, М. Сулима та ін.; [ред. В. Верига]. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – 256 с.; *Шиприкевич В.* Український студентський осередок в Данцигу в роках 1921–1945. Спроба історичного огляду // Пропам'ятна книга Данцігерів. Історичні нариси та спомини колишніх студентів Політехніки Вільного Міста Данцігу 1921–1945. – Філадельфія; Торонто; Нью-Йорк, 1979. – С. 21–114; *Шумелда Я.* Нарис життя українського студентства в середній Європі за останніх 20 літ // Двадцять літ Української Академічної Громади. – Прага: Видання Української Академічної Громади, 1941. – С. 36–46; *Kumke, Carsten* Das Ukrainische Wissenschaftliche Institut in Berlin: Zwischen Politik und Wissenschaft // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1995. – Nr. 43. – S. 218–253; *Voigt, Gerd* Das ukrainische wissenschaftliche Institut in Berlin 1926–1945 // Zur Ukrainepolitik des deutschen Imperialismus. – Jena, 1969. – S. 118–156; *Golczewski, Frank* Deutsche und Ukrainer. 1914–1939. – Paderborn; München; Wien; Zürich, 2010. – 1085 S. та ін.

3. Про діяльність Українського наукового інституту в Берліні детально див.: *Бурім Д. В.* Два «німецькі» періоди життя і діяльності професора Дмитра Дорошенка у його листуванні з Євгеном Бачинським // Загартована історією. Ювілейний збірник на пошану професора Надії Іванівни Миронець з нагоди 80-ліття від дня народження / Збірник наукових праць / Упорядник В. М. Піскун. Редколегія: П. С. Сохань (голова) та ін. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 2013. – С. 285–320; *його ж.* Два погляди на історію конфлікту 1930–1931 років в Українському науковому інституті в Берліні (листи Д. Дорошенка та О. Скорописа-Йолтуховського до Голови НТШ у Львові І. Раковського в справі конфлікту в УНІ-Б) // Наукові записки. Збірник праць молодих учених та аспірантів. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 1997. – Т. 2. – С. 474–490; *його ж.* Діяльність Товариства підтримки української науки та культури в Німеччині (за матеріалами Архіву Федеральної Землі Берлін) // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 5. – С. 142–164; *його ж.* До історії конфлікту 1930–1931 років в Українському науковому інституті в Берліні: листи Дмитра Дорошенка і Олександра Скорописа-Йолтуховського до голови Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові професора Івана Раковського // Українське архівознавство: історії, сучасний стан та перспективи. Наукові доповіді Всеукраїнської конференції (Київ, 19–20 листопада 1996 року). – К., 1997. – Частина перша. – С. 268–279; *його ж.* Документи з історії діяльності Українського наукового інституту в Берліні в Архіві Університету Гумбольдта (Берлін, Німеччина) // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. – Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 8. – С. 170–185; *його ж.* Науково-організаційна, викладацька та дослідницька діяльність Д. І. Дорошенка в першій період існування Українського наукового інституту в Берліні (1926–1931 рр.) // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. Інститут української

археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 1997. – Т. 2. – С. 491–511; *його ж.* Організація українських націоналістів і Гетьманський центр в боротьбі за Український науковий інститут в Берліні та позиція німецьких урядових кіл (1933 р.) // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Історія, економіка, філософія» Вип. 7–8 Український консерватизм і гетьманський рух: Історія, ідеологія, політика / Гол. ред. Ю. І. Терещенко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2005. – С. 185–195; *його ж.* Перший період діяльності Українського наукового інституту в Берліні (1926–1931) За матеріалами Берлінської державної бібліотеки Пруської культурної спадщини // Пам'ятки: археографічний щорічник / Державна архівна служба України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства: редкол.: С. Г. Кулешов (гол. ред.) та ін. – К., 2011. – Том 12. – С. 158–172; *його ж.* Українці в Архіві Університету Гумбольдта (Берлін, Німеччина). Матеріали до біографії професора доктора Івана Мірчука // Наукові записки. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2011. – Том. 22. – С. 312–327; Збірник на пошану Івана Мірчука (1891–1961) / За редакцією О. Кульчицького. – Мюнхен; Нью-Йорк; Париж; Вінніпег, 1974. – 312 с.; *Лисяк-Рудницький І.* Берлін як студійний осередок / І. Лисяк-Рудницький, В. Яріш, М. Сулима та ін.; [ред. В. Верига] // Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – С. 45–51; *Наріжний С.* Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Прага, 1942. – Ч. 1. – 370 с.; *Передерій І. Г.* Український науковий інститут у Берліні та В'ячеслав Липинський (до 130-річчя від дня народження) // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 98–113; *Сулима М.* Український науковий інститут // Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / Ред. Василь Верига. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – С. 81–86; *Сулима М., Яріш В.* Українські студенти в Берліні поміж двома світовими війнами // Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / Редактор: Верига В. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – С. 136–143. *Троциньський В. П.* Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище / [відп. ред. В. Б. Євтух]; НАН України. І-т соціології. – К.: Інтел, 1994. – 260 с.; Українська політична еміграція 1919–1945: Документи і матеріали / Упорядники: В. С. Лоцицький (голова) та ін. Редколегія: Ю. А. Левенець (співголова), В. А. Смолій (співголова) та ін. – К.: Парламентське вид-во, 2008. – 928 с. + 16 с. іл.; Українці в Берліні 1918–1945. Пропам'ятний збірник доповідей і спогадів з життя і діяльності українців у Берліні з нагоди З'їзду 5 вересня 1981 р. в Шератон готелі в Торонто, Канада / В. Яріш, М. Сулима та ін.; [ред. В. Верига]. – Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді, 1996. – 256 с.; *Швагуляк М.* Українська політична еміграція в Німеччині у 30-х роках ХХ ст. // Українська еміграція. Історія і сучасність. Матеріали міжнародних наукових конференцій, присвячених 100-річчю еміграції українців до Канади / Упоряд. Ю. Ю. Сливка. – Львів: Каменяр, 1992. – С. 316–334; *Burim, Dmytro* Ukrainische Emigration in Deutschland und die deutsche Ukraine-Politik in der Zwischenkriegszeit (1918–1939) // Jahrbuch der Studienstiftung des Abgeordnetenhauses von Berlin. 2000/2001. – Berlin, 2002. – S. 27–32; *Doroschenko D.* Das Ukrainische Wissenschaftliche Institut in Berlin // Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin. – 1927. – Heft 1. – S. 37–48; *Doroschenko D.* Das Ukrainische Wissenschaftliche Institut in Berlin (Die wissenschaftliche Tätigkeit des Institutes in den akademischen Jahren 1926/27 – 1927/28 // Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin. – 1928. – Heft 2. – S. 63–68; *Golczewski, Frank* Deutsche und Ukrainer. 1914–1939. – Paderborn; München; Wien; Zürich, 2010. – 1085 S.; *Kuliničs,*

Ivan Ukrainisch-deutsche Wissenschaftsbeziehungen in den Jahren 1922 bis 1932 // Deutschland – Sowjetunion. – Berlin, 1966. – S. 64–72; *Kumke, Carsten* Das Ukrainische Wissenschaftliche Institut in Berlin: Zwischen Politik und Wissenschaft // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas. – 1995. – Nr. 43. – S. 218–253; *Voigt, Gerd* Das ukrainische wissenschaftliche Institut in Berlin 1926–1945 // Zur Ukrainepolitik des deutschen Imperialismus. – Jena, 1969. – S. 118–156 та ін.

4. ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 7. – Арк. 3.

5. ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 1. – Арк. 1.

6. ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 8. – Арк. 1–58.

7. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України в місті Києві. Фонд 4158. Український науковий інститут в Берліні. Опис 4. Українське академічне товариство при Українському науковому інституті в Берліні. 1928–1932 рр. Справа 1. Статут Товариства. Справа 2. Протоколи засідань Управи Товариства. 3 травня 1930 р. – 25 листопада 1931 р. Справа 3. Повідомлення про Загальні збори Товариства та виклади лекцій. 5 грудня 1928 р. – 16 червня 1931 р. Справа 4. Вітальні листи до новорічного свята від різних установ та осіб. 4 січня 1931 р. – 4 січня 1932 р. Справа 5. Заяви різних осіб про прийняття до членів Товариства. 29 жовтня 1931 р. – 24 листопада 1931 р. Справа 6. Книга прибутків та видатків Товариства. 28 лютого 1928 р. – 20 листопада 1931 р. Справа 7. Розписки членів Товариства про одержання грошей в касі Товариства. Список членів Товариства. 15 жовтня 1930 р. – 28 липня 1931 р. Справа 8. Журнал реєстрації лекцій з зазначенням теми і автора лекцій. 17 листопада 1928 р. 25 листопада 1931 р. Справа 9. Журнал реєстрації вхідних та вихідних документів. 3 травня 1930 р. – 20 листопада 1931 р.

8. ЦДАВО України. – Ф. 4158. – Оп. 4. – Спр. 2. – Арк. 1–17.

Бурим Дмитрій

Источники по истории деятельности Украинского академического общества при Украинском научном институте в Берлине: протоколы заседаний Правления Общества.

В публикации рассматривается деятельность Украинского академического общества при Украинском научном институте в Берлине в 1928–1932 годах, а также источники по истории Общества. В приложении подано протоколы заседаний Правления Украинского академического общества, которые хранятся в фондах Центрального государственного архива высших органов власти и управления Украины в городе Киеве.

Ключевые слова: украинская эмиграция в Германии, украинские студенческие общества, Украинское академическое общество при Украинском научном институте в Берлине, Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины в городе Киеве.

Burim Dmytro.

Sources on the history of activity of the Ukrainian Academic Society at the Ukrainian Scientific Institute in Berlin: Minutes of Meetings of the Board of the Society.

In this publication it is considered an activity of the Ukrainian Academic Society at the Ukrainian Scientific Institute in Berlin in the years 1928–1932 as well as the source of the history of the Society. In the Appendix to the publication it is attached the Minutes of Meetings of the Board of the Ukrainian Academic Society which are in the Central State Archives of Higher Authorities and Government of Ukraine in Kyiv.

Keywords: Ukrainian emigration in Germany, Ukrainian Student Association, The Ukrainian Academic Society at the Ukrainian Scientific Institute in Berlin, Central State Archives of Higher Authorities and Government of Ukraine in Kyiv.